

Posudek vedoucího bakalářské práce

Leona Töröková: Revizní rekonzervační zpracování souboru keramiky z doby římské a z doby stěhování národů typu Přešťovice - Friedenhain z lokality Přešťovice. Archeologický ústav FF JU, České Budějovice 2023.

Problematika skupiny Přešťovice – Friedenhain je v posledních deseti letech předmětem živé diskuze. Do literatury byla uvedena B. Dubským (1937 a 1949) a zejména B. Svobodou (1963 a 1965). Tato skupina labsko - germánského kulturního okruhu vznikla v pozdní době římské v jižních a západních Čechách a své označení obdržela podle dvou pohřebišť, v Přešťovicích u Strakonice a bavorského Friedenhainu u Straubingu, které dokládají úzké vztahy mezi jižními Čechami a Bavorskem v této době. Dlouholetý tradiční výklad spojuje nositele skupiny Přešťovice – Friedenhain s *Männer aus Böhmen* ("muži z Čech" nebo také „lidé ze země Baia“, tedy z Čech - Bai(a)haim), kteří sloužili jako foederáti v římském pohraničním vojsku v Raetii a jsou často pokládáni za první Bavorý (Baiovarii) nebo alespoň za jednu ze složek při vzniku tohoto kmene.

Keramika typu Přešťovice - Friedenhain hraje již delší dobu důležitou roli v diskusi o germánském osídlení Bavorska a o původu kmene Bavorů. Je uložena především v M Strakonice a v NM Praha, v menší míře také v M Písek a v JČM České Budějovice. Poprvé byla publikována B. Dubským (1937 a 1949), který uveřejnil soupis a popis hrobů z pohřebiště s fotografiemi popelnic, v případě sídliště byla na nekvalitních fotografiích z velkého množství nálezů zveřejněna jen nepatrná část nálezů. Lokalitou se v rámci své diplomové práce v roce 1956 zabývala A. Rybová, která provedla typologii keramiky z pohřebiště a částečně zdokumentovala i sídlištní nálezy. Přešťovicím pak věnoval jednu kapitolu B. Svoboda v monografii *Čechy v době stěhování národů* z roku 1965, která je dosud posledním shrnutím tohoto období v Čechách. V letech 2008 - 2009 byl na sídlišti v rámci grantového projektu *Keltové a Germáni v 1. století před Kr. v Čechách a ve střední Evropě* (č. 404/07/1632) proveden pod vedením P. Zavřela menší sondážní výzkum s nálezy četné keramiky. Ten v rámci své disertační práce (2016) provedl komplexní zpracování lokality a to sídliště i pohřebiště. Byl vytvořen nový katalog a kresebná dokumentace nálezů ze sídliště a pohřebiště a to především keramiky. Byla rovněž vytvořena nová typologie keramiky z pohřebiště s přihlédnutím k výzdobě, užitému materiálu a úpravě povrchu.

A právě při tvorbě soupisů nálezů z přešťovické lokality a z nich vycházejících závěrů, ať chronologických či typologických, byl vždy základem keramický materiál, který v podstatě rekonstruoval již B. Dubský a to ne vždy bezchybně. Na tuto skutečnost a některé nesrovnalosti v tomto směru upozorňoval již B. Svoboda. Proto je velmi důležité, že se rekonzervací keramiky z Přešťovic řadu let zabývala L. Töröková a to především rekonzervací nádob uložených v M Strakonice (celkem 86 nádob). Velmi vítanou skutečností je v tomto případě její spojení profese konzervátorky s mnohaletou zkušeností se studiem archeologie. Právě toto spojení umožňuje autorce předložené bakalářské práce podívat se na problematiku keramiky

Přešťovice – Friedenhain z jiného úhlu pohledu, kterého její předchůdci z řad profesionálních archeologů, z pochopitelných důvodů, nebyli schopni.

Keramika skupiny Přešťovice – Friedenhain je nedílnou součástí labskogermánské keramiky, která prošla během doby římské a doby stěhování národů dlouhým a složitým vývojem. Proto autorka v druhé kapitole své práce stručně popisuje její vývoj z hlediska tvarů a typů nádob i charakteristické výzdoby během jednotlivých období. Zde na popud vedoucího práce využívá jeho disertaci „*Labskogermánské osídlení jižních Čech na příkladu lokality Přešťovice*“. S tím souvisí i shrnutí historie výzkumů na lokalitě Přešťovice, na sídlišti i pohřebišti, od roku 1932 až do současnosti, stejně jako na druhé eponymní lokalitě v bavorském Friedenhainu u Straubingu. Zde je nutno ocenit záslužný čin autorky, neboť převedla zásadní disertaci T. Springera „*Das Brandgräberfeld von Friedenhaim. Untersuchungen zur elbgermanischer Keramik des 3. – 6. Jahrhundert*“ z mikrofiše do tištěné podoby.

V úvodní partii hlavní části bakalářské práce popisuje autorka vývoj metod konzervace nádob, získaných při archeologickém výzkumu. Poté přichází k jádru a hlavnímu sdělení své práce a to k výsledkům rekonzervace souboru keramiky typu Přešťovice - Friedenhain, uloženém v Muzeu středního Pootaví v Strakonici. Zde L. Töröková poukazuje na řadu konzervačních omylů jinak zasloužilého badatele B. Dubského, které měly negativní dopad při stanovování typů nádob a jejich chronologických konsekvencí. Výsledkem je pak podrobný popis těchto omylů v původní konzervaci keramiky a popis skutečné podoby nově rekonzervovaných nádob. Můžeme konstatovat, že nově zjištěné skutečnosti, které jsou hlavním přínosem této práce, můžeme využít v rámci dalšího badatelského zpracování keramického fondu skupiny Přešťovice - Friedenhain. Důležité je i upozornění na problematiku vzájemné komunikace mezi archeology a konzervátory, která není vždy na dostatečné úrovni a nebyla ji dosud věnována pozornost, kterou by si zasloužila.

Pojednávané téma je nepochybně nosné a zajímavé. Jak sama autorka v závěru své práce konstatuje, mohl by pojednávaný soubor být v budoucnosti kompletně zpracován, a s nově zjištěnými poznatky, i s vyvozením přesnějších typologicko - chronologických závěrů. Další možností je rovněž využití různých analýz, např. petrografické nebo jiné přírodovědné - enviromentální analýzy.

Bakalářskou práci Leony Törökové doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat známkou **výborně**.

V Českých Budějovicích dne 5. 6. 2023.

PhDr. Petr Zavřel, Ph.D.